

Friskolornas riksförbunds yttrande över promemorian Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan

Friskolornas riksförbund (förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslag i rubricerad promemoria och får anföra följande.

Förbundets övergripande synpunkter och sammanfattning

Läraryrket är stort och en av de största utmaningar som skolan står inför. Bristen på lärare omfattar inte bara behöriga lärare utan även skickliga lärare, vilket nödvändigtvis inte är samma sak. Alla möjligheter behöver användas för att attrahera fler till läraryrket. Sverige måste ha tillräckligt med kunniga och skickliga lärare för att alla skolor ska kunna klara av undervisningen så att eleverna når så långt möjligt i sin utveckling. Den bristsituation som Sverige beräknas befinna sig i under de kommande 10-15 åren så krävs det många åtgärder för att överbrygga läraryrket, såväl på kort som lång sikt.

En attraktiv och relevant lärarutbildning är avgörande för att Sverige långsiktigt ska kunna lösa läraryrket. Men för att yrket ska vara attraktivt så krävs det också attraktiva arbetsplatser, arbetsgivare och ett gott ledarskap. Lärare med hög kompetens och yrkesskicklighet är en förutsättning för att elever ska nå höga resultat och rustas väl för framtiden. Lärarutbildningen i Sverige planeras och utförs av lärosätena. Många andra länder har, till skillnad från Sverige, fastställt nationellt utformade standards, kvalitetskrav för lärare, nationella standards som lärarutbildningarna sedan att förhålla sig till. Synpunkter av olika slag på lärarutbildningen har framförts från olika håll under längre tid. De kvalitetsutvärderingar av lärarutbildningarna som Universitet- och kanslersämbetet (UKÄ) nyligen genomfört är djupt oroande i sin kritik av många av utbildningarna. Det är väsentligt att dessa kvalitetsbrister åtgärdas så att utbildningarna förbättras. Ytterligare förslag behövs därför för att öka kvaliteten i utbildningarna och förbättra studenternas beredskap för yrket genom att ge de förutsättningar som behövs för läraryrket. Kan inte kvaliteten garanteras så vill vi påminna om OECD:s påpekande om

att Sverige har jämförelsevis många lärarutbildningar. Kvantitet får inte leda till bristande kvalitet.

Förbundet har tidigare framfört synpunkter om behov av åtgärder, varav några behandlas i promemorians förslag. Förbundet välkomnar utredningens förslag som är balanserade med hänsyn till utredningens uppdrag, förslag som förhoppningsvis kan bidra till ökad kvalitet i lärarutbildningen och bidra till fler lärare i skolan. Förbundet hade dock gärna sett att utredningen getts ett bredare mandat än att främst titta på innehållet inom ramen för dagens lärarutbildning. Lärarutbildningarna fortsätter dessvärre alltför trots flera insatser, att dras med ett dåligt anseende och låga antagningspoäng. Förbundet har i andra sammanhang påpekat vikten av att lärarutbildningarna har tydliga krav på en lägsta betygsnivå för att bli antagen till utbildningen. Det skulle förmodligen öka attraktiviteten bland högpresterande elever, minska avhoppet från utbildningen samt öka genomströmningen på utbildningen, samt förbättra kunskapsresultaten. Förbundet menar också att det skulle vara positivt för lärarutbildningen om det finns möjlighet för fristående aktörer att erbjuda fristående lärarutbildningar. Flera sådana förslag har lagts fram för regeringen, men har avvisats. En fristående lärarutbildning skulle kunna bidra till utveckling av utbildningen och kunna bidra med en annan syn på vad som krävs i en lärarutbildning. Det skulle kunna ge lärarutbildningarna såväl bättre kvalitet, som ökad attraktivitet. Vi menar också att möjligheten att öppna upp för privata aktörer att kunna erbjuda KPU-utbildning bör ses över.

Kapitel 6 Kraven på lärarutbildningen skärps och fokus förtydligas

Avsnitt 6.1 En ny förordning om utbildning till lärare och förskollärare och tydligare fokus på examensmålen

Utredningens förslag:

Krav på utformningen av utbildningen till lärare och förskollärare ska finnas i en ny förordning om utbildning till lärare och förskollärare. Nuvarande bestämmelser om innehåll i och omfattning av utbildningsvetenskaplig kärna, verksamhetsförlagd utbildning samt ämnes- och ämnesdidaktiska studier i bilaga 2 till högskoleförordningen (examensordningen) ska flyttas till den nya förordningen och göras om till krav på den utbildning som leder fram till examen.

Även bilaga 4 till högskoleförordningen, som innehåller bestämmelser om vilka ämnen som får kombineras i en ämneslärarexamen, flyttas till den nya förordningen och görs om till krav på den utbildning som leder fram till examen.

Därutöver ska bestämmelsen i högskoleförordningen om att en helt eller delvis verksamhetsförlagd kurs ska ha fler än ett betygssteg flyttas till förordningen om utbildning till lärare och förskollärare. Den nya förordningen kommer därutöver att ha visst nytt innehåll.

Det ska föras in en hänvisning till den nya förordningen i 6 kap. högskoleförordningen.

De mål i examensordningen som är gemensamma för flera inriktningar inom grundlärarexamen respektive ämneslärarexamen ska struktureras om och anges samlat i stället för att återges flera gånger. I examensordningen finns i dag också bestämmelser om att en student som har gått igenom kompletterande pedagogiska utbildning kan avlägga ämneslärarexamen på grundnivå eller avancerad nivå samt att det i de förordningar som styr de kompletterande pedagogiska utbildningarna finns bestämmelser om de krav som studenten ska uppfylla för en sådan examen.

Det saknas dock i dag en sådan bestämmelse i examensordningen avseende VAL-förordningen. Nämnade bestämmelser ska flyttas från bilaga 2 till 6 kap. högskoleförordningen och få en ny lydelse med innebörd att det i förordningarna om kompletterande pedagogisk utbildning och den s.k. VAL-förordningen finns avvikande bestämmelser om vilka krav som ska uppfyllas för förskolläraryxamen, grundläraryxamen, ämnesläraryxamen och yrkesläraryxamen och på vilken nivå sådana examina ska avläggas. Med anledning av den nya förordningen ska följdändringar göras i bl.a. behörighetsförordningen och VAL-förordningen.

Förbundet har inga invändningar mot förslaget.

Förbundet har förståelse för utredningens bedömning att det finns skäl för att samla bestämmelserna på det sätt som föreslås. Det ökar tydligheten. Mot bakgrund av de kvalitetsbrister som lärarutbildningen brottas med kan de föreslagna förändringarna förhoppningsvis skapa en struktur och tydlighet kring examensmål och mellan generella och centrala kunskaper för lärare och förskollärare.

Avsnitt 6.2 Innehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan förtydligas

Utredningens förslag:

Det ska förtydligas i förordningen om utbildning till lärare och förskollärare att den utbildningsvetenskapliga kärnan ska ge en grund inom de kunskapsområden som är centrala för yrkesutövningen. Det ska även förtydligas att studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan i momentet Utveckling och lärande ska ha ett tvärvetenskapligt perspektiv som inbegriper kognitionsvetenskap.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Läraryrket ställer krav på olika kompetenser vid sidan om de pedagogiska, didaktiska och ämneskunskaperna. Det är tydligt att professionsutbildningen behöver stärkas på flera områden. Förbundet instämmer i att teori och praktik tydligare behöver kopplas samman och anser därför att det är positivt att regleringen av den utbildningsvetenskapliga kärnan förtydligas på det sätt som föreslås genom att förtydliga kraven till det som är centralt för yrkesutövningen. Det är bra att kognitionsvetenskapen får en större roll inom lärarutbildningen och förbundet välkomnar även ambitionen att stärka blivande lärares kompetens inom didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik. Förbundet vill också understryka vikten av att utbildningen också utvecklar kompetensen för hur de digitala verktygen kan användas i undervisningen.

Avsnitt 6.3 Utformningen av den verksamhetsförlagda utbildningen förtydligas

Utredningens förslag:

Syftet med den verksamhetsförlagda utbildningen ska förtydligas genom att det i förordningen om utbildning till lärare och förskollärare anges att denna del av utbildningen syftar till att ge studenterna praktiska färdigheter i yrkesutövningen och möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper genom att delta i skol- och förskoleverksamhet under handledning.

Lärosätena ska använda sig av övningsskolor och övningsförskolor i den verksamhetsförlagda utbildningen. Lärosätet ska anordna handledarutbildning så att det finns tillräckligt många utbildade handledare.

Lärosätet ska sträva efter att särskilt yrkesskickliga lärare och förskollärare används i den verksamhetsförlagda utbildningen. Vid lärosätet ska det finnas lärare som har till uppgift att följa och bidra till studenternas utveckling under denna utbildning. Sådana lärare ska ge handledarna stöd för bedömning av studenterna under utbildningen.

Det ska anges att den verksamhetsförlagda utbildningen ska förläggas inom verksamheter med olika förutsättningar i den utsträckning det är möjligt. Lärosätet ska se till att utbildningen kan förläggas så nära den studerandes bostadsort som möjligt i det fall utbildningen sker på distans.

Det ska införas en definition av övningsskolor och övningsförskolor i den nya förordningen om utbildning till lärare och förskollärare. Ett krav på att verksamheten med övningsskolor och övningsförskolor ska ge studenterna en inblick i praktisk forskning införs och begreppet praktisk forskning definieras. Vidare ska alla studenter fullgöra en så stor del som möjligt av sin verksamhetsförlagda utbildning vid en övningsskola eller övningsförskola. Lärosätet ska eftersträva en hög koncentration av studenter vid varje övningsskola eller övningsförskola. De krav som anges i detta stycke ska inte gälla om det finns särskilda skäl.

Förbundet tillstyrker delvis förslaget.

Förbundet instämmer i att det är väsentligt att lärare har en insikt om vikten av praktisk forskning. Men Förbundet vill ifrågasätta om det är rätt "timing" att föra in just dessa aspekter i samband med studenternas verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), som ju bör ligga tidigt i utbildningen.

Det är positivt att övningsskolor och övningsförskolor permanentas samt att utformningen av VFU utvecklas och ytterligare tydliggör kopplingen mellan teori och praktik. VFU är en mycket viktig del av studenternas utbildning. Utbildningen behöver också kopplas mer till den typ av kompetens som behövs i en modern kunskapsskola – vid sidan om goda ämneskunskaper – såsom t ex ledarskap, mer betoning på bedömning och betygsättning, hur digitala verktyg kan användas i undervisningen och hur de ska användas för att förbättra inläringen, nya rön från hjärnforskningen om hur inläring fungerar och därmed koppling till didaktik, beteendevetenskap samt basala kunskaper om undervisning för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Då de praktiska inslagen bör ligga tidigt i utbildningen och är ett väsentligt inslag för fullföljandet av utbildningen är det viktigt att denna praktik blir så nära de verkliga situationerna som möjligt i skolan. Det ställer också krav på att övningsskolorna också kan erbjuda detta så att det inte blir en övning i en miljö som knappast existerar utanför övningsskolorna. Vi menar att fokus bör ligga på det tvärvetenskapliga och förståelsen för att lärarutbildningen är en yrkesutbildning, där samarbetet med den praktik man sedan ska möta är av avgörande betydelse.

Förbundet anser att ökade möjligheter för studenten att genomföra VFU nära sin bostadsort vid distansstudier är positivt.

Handledarens roll i den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU, är en viktig fråga att fundera kring, alltför detaljerade krav kan vara svåra att möta upp grund av bristen på behöriga och legitimerade lärare. Hur säkerställer man förutsättningarna för att det finns kvalificerade handledare som har tillräckligt med tid utöver sina övriga åtaganden och med rätt kompetens för att ge kvalificerad handledning och utbildning av studenter? Det är viktigt att det finns förutsättningar som säkerställer att en lärarstudent får tillgång till kvalificerad handledning och utbildning, samtidigt som det inte bör ske på bekostnad av att tid tas från elever i skolan. Promemorian lyfter heller inte frågan om adjungerade professorer i skolan, en anställningsform vid högskolan som framgångsrikt används inom näringslivet där man i normalfallet arbetar en dag på högskolan och övriga dagar med utveckling och innovation på ett företag som också står för kostnaden för den aktuella delen av tjänsten. En sådan lärare är naturligtvis särskilt värdefull att ha ute i verksamheten också som vetenskapligt ansvarig för frågor kopplade till skollagens krav om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Men kanske i minst lika hög grad för högskolan.

En satsning på dessa särskilt yrkesskickliga lärare som handledare är viktigt, men så även i högskolans lärarutbildning när kopplingen mellan teori och praktik ska stärkas och fokus på metodiken ska öka.

När det gäller planering och genomförandet är god samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän, såväl kommunala som fristående, ytterst viktigt och en förutsättning.

Avsnitt 6.4 Samverkansstruktur och anställningar inom utbildningen

Utredningens förslag:

Den nya förordningen ska även innehålla bestämmelser om att lärosätet ska ha en struktur för samverkan kring utbildningen till lärare och förskollärare. Lärosätet ska också sträva efter att inkludera särskilt yrkesskickliga lärare från skolväsendet i lärar- och förskollärarytbildningen. Inom utbildningen ska lärosätet även sträva efter att anställa lärare med examen på forskarnivå.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet anser att det är mycket viktigt att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det är därför viktigt med ökad samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän. I det sammanhanget får förbundet signaler från medlemmar om att samverkan och dialog i högre utsträckning sker mellan lärosätena och stora kommuner samt att det är svårt att få till stånd en bra dialog med vissa lärosäten. Här vill förbundet framhålla den resurs som fristående verksamheter utgör och som kan bidra. Samverkan bör således ske på lika villkor nationellt, varvid även små huvudmän och huvudmän med långa avstånd till lärosäten involveras.

Avsnitt 6.5 Antalet lärarledda timmar inom utbildningen ska redovisas och följas upp**Utredningens förslag:**

Lärosätena ska i kommande regleringsbrev åläggas att öka antalet lärarledda timmar i lärar- och förskollärarytutbildningen och årligen redovisa antalet lärarledda timmar i lärar- och förskollärarytutbildningen under en tioårsperiod.

Universitetskanslersämbetet ska få i uppdrag att dels följa utvecklingen av antalet lärarledda timmar i lärar- och förskollärarytutbildningen, dels utveckla en modell för nationell uppföljning av antalet lärarledda timmar inom lärar- och förskollärarytutbildningen på lärosätena.

Universitetskanslersämbetet ska också sätta upp mål för en ökning av antalet lärarledda timmar för respektive lärosäte.

Förbundet ifrågasätter förslaget.

Det är viktigt att åtgärder vidtas för öka kvaliteten i utbildningen, för alla studenter. Förbundet ifrågasätter dock om det är rätt resursanvändning att avkräva inrapportering av timmar på det sätt som föreslås. Det väsentliga måste vara säkerställa kvaliteten i utbildningen.

Kapitel 7 En kortare kompletterande pedagogisk utbildning för fler lärare i skolan**Avsnitt 7.2 En försöksverksamhet med kortare kompletterande pedagogisk utbildning för personer med en tidigare examen****Utredningens förslag:**

En försöksverksamhet med en ny ettårig kompletterande pedagogisk utbildning ska skapas för personer med en tidigare examen. Utbildningen ska leda till grundläraresexamen (utom inriktningen mot arbete i fritidshem) och ämnesläraresexamen.

Vilka examina som ger särskild behörighet till utbildningen ska framgå av bilaga 1 till förordningen. För inriktning mot arbete i gymnasieskolan ska den tidigare examen vara på minst avancerad nivå om lägst 240 högskolepoäng och för övriga inriktningar på minst grundnivå om lägst 180 högskolepoäng. En äldre examen som motsvarar någon av examina i bilaga 1 ska också ge särskild behörighet till utbildningen.

Generella examina ska bara ge särskild behörighet om examen är avlagd inom vissa i bilaga 1 till förordningen angivna huvudområdesgrupper. En huvudområdesgrupp enligt bilaga 1 ska i sin tur bestå av ett eller flera huvudområden som får anses relevanta för något eller några av de moment som ingår i ett undervisningsämnes centrala innehåll.

Universitets- och högskolerådet ska få meddela föreskrifter om när ett huvudområde får anses relevant för att ingå i en huvudområdesgrupp.

I bilaga 2 till förordningen ska det framgå vilken undervisningsbehörighet som tidigare examen enligt bilaga 1 kan leda till efter genomförd kompletterande pedagogisk utbildning och erhållande av grundlärares- eller ämnesläraresexamen.

Kraven om särskild behörighet till utbildningen ska inte anses uppfyllda för en sökande med en utländsk examen. Detta undantag ska dock inte gälla om den sökande kan uppvisa tillräckliga kunskaper i det svenska språket och Universitets- och högskolerådet lämnat ett utlåtande om sökandens utländska examensbevis, i enlighet med Lissabonkonventionen, där det framgår att den utländska examen motsvarar en examen som är behörighetsgivande enligt den föreslagna förordningen.

Vid anmälan till utbildningen ska den sökande ange vilken examen, vilken inriktning och vilket ämne, eller vilka ämnen, som anmälan avser.

Vid urval ska hänsyn tas till de sökandes meriter och förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. I stället för flertalet av bestämmelserna om urval i högskoleförordningen ska lärosätena få meddela föreskrifter om vilka urvalsgrunder som ska användas.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet har tidigare påtalat behovet av att se över möjligheterna att göra ett attraktivt snabbspår för utbildningen så att fler akademiker med annan tidigare utbildning och arbetserfarenhet och som vill byta bana till läraryrket ska kunna göra det snabbare än i dag. Få tidigare yrkesaktiva är intresserade av att först sitta under flera år i skolbänken innan man får möjligheten att undervisa eleverna i klassrummet. Utredningen redogör också för några goda initiativ som t ex Teach for Sweden, som lyckats väl utifrån sitt mindre konventionella upplägg av utbildningen med bland annat högre studietakt och bättre möjligheter till arbetsintegrerad utbildning.

Förslaget om försöksverksamhet med kortare kompletterande pedagogisk utbildning för personer med en tidigare examen är därför mycket välkommet. Ambitionen att utveckla fler och mer flexibla vägar till lärarexamen för akademiker, lösningar som bidrar till att fler personer som har ämnesstudier sedan tidigare eller annan yrkesexamen utbildar sig till lärare är angeläget och det är också värdefullt att det rekryteras personer till skolan som har en annan erfarenhet från arbetslivet.

Förbundet anser dock att förslaget om att kraven för särskild behörighet till utbildningen inte ska anses vara uppfyllda för en sökande med utländsk examen behöver ses över. Det är viktigt att inte utestänga personer med betydelsefull kompetens mot bakgrund av den lärarbrist som råder.

Det finns vidare anledning att här även påtala behovet av alternativa vägar till examina vad gäller förskollärare och grundlärare med inriktning mot fritidshem, som det råder stor brist på. Den frågan bör därför utredas vidare.

Avsnitt 7.3 Utbildningen ska innehålla utbildningsvetenskaplig kärna, verksamhetsförlagd utbildning och ämnesstudier

Utredningens förslag:

Utbildningens närmare innehåll avgörs av vilken examensinriktning som den studerande har valt samt vilket ämne, eller vilka ämnen, som den studerandes tidigare examen kan ge undervisningsbehörighet i.

Utbildningen ska oavsett inriktning bestå av studier inom utbildningsvetenskaplig kärna om 20 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning om 20 högskolepoäng. För utbildning till grundlärare ska den även omfatta ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 35 högskolepoäng. För utbildning till ämneslärare ska de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna i stället omfatta 20 högskolepoäng. Detta innebär att utbildningen som leder till grundlärarexamen ska omfatta 75 högskolepoäng och utbildningen som leder till ämneslärarexamen ska omfatta 60 högskolepoäng.

Utbildningen till grundlärare ska anordnas med förhöjd studietakt under ett kalenderår.

Utbildningen till ämneslärare ska anordnas på heltid under ett normalstudieår.

Utbildningens tre delar ska anpassas efter vald examensinriktning och ämne och fokusera på undervisningsprocessen och praktiska undervisningsfärdigheter.

De ämnes- och ämnesdidaktiska studierna ska ge sådana kunskaper som krävs för undervisning i respektive ämne. För inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 ska studierna dessutom särskilt ge kunskaper om grundläggande läs- och skrivinlärning eller matematikinlärning samt om barns kommunikation och språkutveckling. För inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 ska studierna dessutom särskilt ge kunskaper om läs- och skrivutveckling eller matematikutveckling.

Studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan ska fokusera på de moment och delmoment som är absolut nödvändiga för den kommande yrkesutövningen och som inte kan inhämtas inom övriga delar av utbildningen. Dessa moment och delmoment är

- skolväsendets villkor,
- skolans värdegrund innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna,
- utveckling och lärande, som ska ha ett tvärvetenskapligt perspektiv där kognitionsvetenskap ingår, samt specialpedagogik, och
- sociala relationer, konflikthantering och ledarskap.

Den verksamhetsförlagda utbildningen ska förläggas inom relevant verksamhet och ämne.

Utbildningen ska kunna kombineras med en anställning som lärare på deltid. Den ska då kunna anordnas under längre tid än ett kalenderår eller ett normalstudieår och i annan studietakt.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet anser att förslaget är väl avvägt mot bakgrund av uppdraget. Det är positivt att den utbildningsvetenskapliga kärnan, som ska ge en grund inom de kunskapsområden som är centrala för yrkesutövningen, setts över utifrån ett kvalitetsperspektiv. Här behöver man även ha en samverkan med skolhuvudmännen i syfte att anpassa innehållet så att det också möter upp den kompetens som skolorna behöver.

Förbundet anser vidare att det är positivt att studierna inom utbildningsvetenskaplig kärna i momentet Utveckling och lärande ska ha ett tvärvetenskapligt perspektiv som inbegriper kognitionsvetenskap samt specialpedagogik. Det är också bra att sociala relationer, konflikthantering och ledarskap omfattas, viktiga delar som förbundet tidigare har framhållit. Förbundet anser dock att bedömning och betygssättning även är ett relevant moment som i någon form rimligen även bör ingå och därför ses över.

7.4 Den tidigare examen styr vilken undervisningsbehörighet som examen efter genomförd kompletterande pedagogisk utbildning avser att leda till**Utredningens förslag:**

Kraven för grundlärares- respektive ämneslärarexamen ska vara att den studerande har en tidigare fullgjord examen och att en kompletterande pedagogisk utbildning om 75 respektive 60 högskolepoäng genomförts med godkänt resultat.

Även de krav som anges i bilaga 2 till högskoleförordningen ska gälla för grundläraresexamen och ämneslärarexamen enligt den nya kompletterande pedagogiska utbildningen, om inte kraven är hänförliga till de moment eller delmoment av den utbildningsvetenskapliga kärnan som inte har någon motsvarighet i utbildningen.

Vilken undervisningsbehörighet som utbildningen avser att leda till ska framgå av bilaga 2 till förordningen, uppdelat utifrån vilken tidigare examen som den studerande har. För grundläraresexamen avser utbildningen att leda till undervisningsbehörighet i en av två ämneskombinationer som i sin tur består av två ämnen (svenska och engelska eller matematik och teknik) och en ämnesgrupp (SO eller NO). För ämneslärarexamen avser utbildningen att leda till undervisningsbehörighet i ett eller två ämnen. Examen kommer avläggas på avancerad nivå om det är en ämneslärarexamen som avser att ge undervisningsbehörighet i två ämnen, och i övriga fall på grundnivå.

Det ska framgå att den sammantagna utbildningen (tidigare examen och kompletterande pedagogisk utbildning) får anses omfatta ämnesstudier med den poängomfattning som krävs för behörighet i ovan nämnda ämnen enligt förordningen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet vill dock understryka vikten av att det tydliggörs att en utbildning leder till samma behörighet oavsett om utbildningen är tillgodoräknad inom ramen för en KPU eller om den kompletterar en befintlig lärarexamen.

Avsnitt 7.5 Regeringen ska besluta vilka lärosäten som ska få i uppdrag att anordna den nya kompletterande pedagogiska utbildningen**Utredningens förslag:**

Försöksverksamheten med den kortare kompletterande pedagogiska utbildning ska anordnas vid de universitet eller högskolor som regeringen beslutar.

Försöksverksamheten ska vara femårig och förordningen som ska reglera utbildningen föreslås därför upphöra 2027. Verksamheten ska följas upp löpande i särskild ordning för att identifiera eventuella behov av justeringar och efteråt också utvärderas.

Universitets- och högskolerådet ska få i uppdrag att informera om den nya utbildningen.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet har förståelse för att legitimationsreformen ska värnas och har därför också förståelse för att förslaget är utformat som en försöksverksamhet. Mot bakgrund av det stora behovet av fler lärare i skolan, som Skolverkets senaste uppgifter visar, finns det ändå anledning att överväga om förslaget istället bör permanentas. I synnerhet ett

förslag om en verksamhet som ger så goda incitament för att studera vidare. Det är dock bra och viktigt att verksamheten, i enlighet med förslaget, löpande följs upp för att tidigt kunna ge underlag för behövliga justeringar och effektutvärderingar för framtida lösningar.

Avsnitt 7.6 Möjligheter till studiefinansiering

Utredningens förslag:

Även de som studerar mot en grundlärarexamen inom ramen för en kompletterande pedagogisk utbildning ska vara berättigade till det högre bidragsbeloppet inom studiemedlen som för närvarande enbart gäller för studier på en kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Det är positivt att utredningen har lämnat förslag som gör det attraktivare och enklare för akademiker att byta bana. De privatekonomiska konsekvenserna är en viktig del och förslaget ger incitament för vidare studier.

Kapitel 8 Ändringar i befintlig kompletterande pedagogisk utbildning för fler ämneslärare

Utredningens förslag:

En ny bestämmelse ska införas i de två befintliga förordningar som styr nuvarande kompletterande pedagogisk utbildning (förordning om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen och förordning om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå). Även personer som har ämneskunskaper i ett undervisningsämne som har sådan relevans för det undervisningsämne som ämneslärarexamen avser att omfatta att det kan anses motsvara poängkraven för särskild behörighet ska kunna antas till utbildningen.

Personer antagna med stöd av antingen den nya bestämmelsen eller bestämmelsen om reell kompetens ska kunna erhålla examen efter genomgången kompletterande pedagogisk utbildning, utan någon ny prövning av deras ämneskunskaper. En ny lydelse i bestämmelsen om vad som krävs för examen via kompletterande pedagogisk utbildning införs för att förtydliga detta. Det ska också förtydligas att det ska vara möjligt att anordna den kompletterande pedagogiska utbildningen så att studenten kan skriva ett självständigt arbete inom utbildningen omfattande 15 högskolepoäng, och därmed uppnå kraven för examen. Personer som erhåller en ämneslärarexamen som omfattar två eller tre ämnen ska för samtliga inriktningar skriva ett självständigt arbete som motsvarar poängkraven som framgår av bilaga 2 till högskoleförordningen.

För kompletterande pedagogisk utbildning för forskarutbildade ska dock kravet på ett självständigt arbete tas bort eftersom dessa personer i sin tidigare forskarutbildning skrivit en vetenskaplig uppsats eller avhandling och därmed utvecklat kunskaper och färdigheter för att självständigt kunna bedriva forskning.

Ytterligare språkliga och redaktionella ändringar ska också göras i förordningarna i förtydligande syfte. Dessa ändringar innebär inga förändringar i sak mot vad som gäller enligt nuvarande ordning.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Som ovan angetts anser förbundet att det är viktigt för lärarförsörjningen att personer med olika bakgrund och erfarenhet ges möjlighet att bli lärare genom KPU. Det är därför positivt att reglerna setts över och inte är alltför snäva så att fler sökanden med ämneskunskaper ska kunna antas till KPU.

Kapitel 9 En mer flexibel grundläraresexamen som omfattar svenska som andraspråk och modersmål

Avsnitt 9.1 Grundlärarutbildningen med inriktning mot F-3 och 4-6 ska kunna omfatta svenska som andraspråk och modersmål

Utredningens förslag:

Craven på utbildning till grundlärare ska ändras så att ämnena svenska som andraspråk eller modersmål inklusive nationella minoritetsspråk kan ingå även i utbildningar mot grundläraresexamen med inriktningarna mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 respektive mot arbete i grundskolans årskurs 4-6.

Studier i ämnet modersmål ska i vissa fall kunna ges enbart i form av språkdidaktiska studier med inriktning mot undervisning i ämnet modersmål.

Om en persons grundläraresexamen omfattar ämnet svenska ska det krävas 15 högskolepoäng studier i ämnet svenska som andraspråk för behörighet i ämnet. För en person som ansöker om utökad behörighet, men som har en examen som inte omfattar ämnet svenska, ska nuvarande krav om 30 högskolepoäng för behörighet fortfarande gälla.

Det ska göras följdändringar i behörighetsförordningen som innebär att personer med grundläraresexamen som omfattar studier i ämnet modersmål är behöriga att undervisa i ämnet samt att personer med en grundläraresexamen som är behöriga att undervisa i svenska som andraspråk även ska bli behöriga att undervisa i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. För den senare gruppen personer ska dock fortsatt gälla en poänggräns om 30 högskolepoäng ämnesstudier i svenska som andraspråk för behörighet i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Behovet av fler behöriga lärare i svenska som andraspråk och modersmål är stort och förslaget innebär bättre förutsättningar för kompetensförsörjningen.

Avsnitt 9.2 Nya bestämmelser om utökad behörighet och tillträde till studier i ämnet modersmål

Utredningens förslag:

Utökad behörighet ska inte bara ges till den som kompletterat en grund- eller ämneslärarexamen med ämnesstudier i själva modersmålet utan även för den som har kompletterat sin examen med minst 30 högskolepoäng eller motsvarande i språkdidaktik med inriktning mot undervisning i ämnet modersmål.

Bestämmelsen om att ha språket som modersmål för behörighet att undervisa i ämnet ska ersättas med ett nytt krav om särskild behörighet till utbildningen. Dokumenterat goda kunskaper i språket bör krävas för tillträde till en utbildning som leder till en grund- eller ämneslärarexamen som omfattar ämnet modersmål, eller för den som vill komplettera sin examen med studier i ämnet. Universitets- och högskolerådet ska få i uppdrag att utforma ett sådant krav för särskild behörighet.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Kapitel 10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förbundet har inga invändningar mot förslaget, men noterar att tidsplanen är snäv.

För Friskolornas riksförbund

Ulla Hamilton
VD

Mariette Denholt
Förbundsjurist